

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs VI. Vtrum humana natura sit assumpta mediante gratia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

Solus.

obi. 6.

Verbum eodem modo & ordine personat humanitatem, quo personaret illam propria personalitas: quia cum propria personalitas impediatur per alienam, impeditur solum eo modo, quo aliena communicatur; ergo. Si aliena communicatur primo toti, personalitas propria prius impeditur, ne communicetur toti. *Respond.* Antecedens verum esse de personari id est fieri personam, & de personari id est fieri aliquid personæ, ut in termino: falsum autem est de personari, id est fieri aliquid personæ, ut in via ad personam constituendam. Probatio vero antecedens verum assumit, & probat personari primo modo convenire per se primo toti.

Sexto ut partes assumantur à Verbo, sufficit vñiri illi humanitatem; ergo. Antecedens probatur primo: Quia S. D. locis supra notatis ait vnam esse tantum totius humanitatis & partium eius assumptionem. *Secundo* quia ut anima & corpus habeant esse, & producantur à Deo, satis est immediatè creati totum, non autem necesse est ut partes prius toto producantur, & habeant in se ipsis existentiam; ergo ut partes assumantur satis est assumi totum; quia in se includit partes & sine illis assumi nequit. *Tertio* ut partes nostre humanitatis suo modo subsistant, satis est personalitatem primo terminare totam humanitatem; nam consequenter & mediatè terminat eius partes; ergo idem erit de personalitate Verbi, quæ substituitur loco personalitatis propriæ. *Ultimo* ut aliæ actiones terminentur ad totum, satis est ut terminentur ad partes suo modo, quatenus sunt capaces illius; ergo idè erit in assumptione. Antecedens probatur: nam satis est totum annihilari vel transsubstantiari, ut partes annihilentur vel transsubstantientur: & sic de alijs; ergo.

Solus.

Resp. antecedens dupliciter sumi posse: primo in sensu formali, ut scilicet partes hoc ipso formaliter dicantur assumi, quod assumitur totum formaliter & præcisè sumptum prout scilicet à partibus distinguitur, & ita falsum est ut patet ex dictis: non enim partes hoc ipso secundum se dicuntur assumi, quod totum ut totum est assumitur; quoniam ut diximus realiter & essentialiter distinguuntur partes à toto: Alio modo sumi potest in sensu materiali, & ita verum est sed cū eius veritate stat ordo prædictus in assumptione: & ideo Sanctus Doctor, loco superius allegato docet vnionem totius & partium esse vnam formaliter & plures virtualiter. *Ad primam* probationem antecedentis dico nullam esse consequentiam, ut patet. *Ad secundam* concedo antecedens de existentia & subsistentia in actu; non autem de existentia & subsistentia in potentia: eo modo quo partibus iuxta earum naturam potest convenire; ut patet de anima rationali, quæ per se primo vendicat sibi subsistentiam, & de corpore quod potest ab anima separari & subsistere: & ideo anima prius natura habet subsistentiam ut quod medio modo inter actum & potentiam quàm humanitas, & corpus etiam prius natura subsistit in potentia ut quod quàm humanitas. *Ad tertiam* negatur antecedens, ut patet de anima cui per se primo naturaliter convenit subsistentia, & per eam communicatur composito. *Ad ultimam* concessio antecedente dico modum proprium terminandi actionem personæ humanæ productivam esse, ut anima creetur in corpore ut primo subsistens, & ita ab ea deriuetur subsistentia ad corpus & ad totum. *Ad probationem* antecedentis dico annihilationem: quia est resolutiva, prius natura terminari ad entitatem to-

Atius & postea ad entitates partium: transsubstantiationem autem eundem modo nostro intelligendi habere progressum, quem haberet si fieret successivè, ut ait Caietanus de domo &c. quælibet enim pars essentialis substantiæ compositæ secundum rationem sue causalitatis prius ordine executionis alterà & ipso toto intelligitur transsubstantiari, sicut & ipsum totum non solum ordine intentionis, sed etiam suo modo ordine executionis prius intelligitur transsubstantiari, quàm partes quatenus eius entitates respectu entitatis partium quandam habet causalitatem formalem; atque adeo prioritatem naturæ.

ARTICVLVS VI.

Utrum humana natura sit assumpta mediante gratia.

Ad Sextum sic proceditur. Videtur quod Filius Dei assumpsit humanam naturam mediante gratia. Per gratiam enim vnimur Deo. Sed humana natura in Christo maxime fuit Deo vnita. Ergo illa vnio facta fuit per gratiam. 3 dist. 2. q. 2 art. 2. q. 3 art. 1. q. 4. 2. q. 2. 2. q. 2. 2. q. 2.

Præterea: Sicut corpus vivit per animam, quæ est eius perfectio, ita anima per gratiam. Sed humana natura redditur congrua ad assumptionem per gratiam. Ergo Filius assumpsit animam mediante gratia.

Præterea: August. in 15. de Trin. dicit, quod Verbum incarnatum est sicut verbum nostrum in voce. Sed verbum nostrum vivit voci mediante spiritu. Ergo verbum Dei vivit carni mediante spiritu sancto, & ita mediante gratia, quæ spiritui sancto attribuitur: secundum illud prime ad Cor. 12. Divisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus.

Sed contra est, quod gratia est quoddam accidens animæ, ut in secunda parte habitum est. Vnio autem Verbi ad humanam naturam est facta secundum subsistentiam, & non secundum accidens, ut ex supradictis patet. Ergo natura humana non est assumpta mediante gratia.

Respondeo dicendum, quod in Christo ponitur gratia vnionis, & gratia habitualis. Gratia ergo non potest intelligi, ut medium in assumptione humane naturæ, siue loquamur de gratia vnionis, siue de gratia habituali: Gratia enim vnionis est ipsum esse personale, quod gratis diuinitas datur humane naturæ in persona Verbi: quod quidem est terminus assumptionis. Gratia autem habitualis pertinet ad spirituales sanctitatem illius hominis, est effectus quidem consequens vnionem secundum illud Ioann. 1. Vidimus gloriam eius quasi vñigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis. Per quod datur intelligi, quod ex hoc ipso, quod ille homo est Vñigenitus à Patre (quod habet per vnionem) habet plenitudinem gratiæ, & veritatis. Si vero intelligatur gratia, voluntas Dei, aliquid gratis faciens, vel donans, sic vnio facta est per gratiam, non sicut per medium, sed sicut per causam efficientem.

Ad primum ergo dicendum, quod Vnio nostra ad Deum est per operationem, in quantum scilicet eum cognoscimus, & amamus, & ideo talis vnio est per gratiam habituales, in quantum operatio perfecta procedit ab habitu. Sed vnio naturæ humane ad verbum Dei, est secundum esse personale: quod non dependet ab aliquo habitu, sed immediatè ab ipsa natura.

Ad secundum dicendum, quod anima est perfectio substantialis corporis, gratia vero est perfectio animæ accidentalis. Et ideo gratia non potest ordinare ani-

mam

mam ad vnionem personalem (quæ non est accidentalis) sicut anima, & corpus.

Ad tertium dicendum, quod verbum nostrum vnitur voci mediante Spiritu: non quidem sicut medio formali: sed sicut per medium mouens. Nam ex verbo conceptio interius procedit spiritus, ex quo formatur vox. Et similiter ex verbo aeterno procedit Spiritus sanctus, qui formauit corpus Christi: vt infra patebit. Non autem ex hoc sequitur, quod gratia Spiritus sancti sit formale medium in vnione prædicta.

Sensus, & ratio quæstio.

SUMITUR hic nomen gratiæ indifferenter ad tres modos, quos S. D. distinguit in textu: sed videtur superuacaneus hic articulus; quia supra q. 2. a. 10. proposuit S. D. idem quæsitum, & eodem modo resoluit, quo præsentis art. quæsitum satisfacit. Resp. quæstio distingui secundum rationes & occasiones quærendi: constat autem ex declaratione ordinis articulorum illius & huius quæstionis diuersam esse rationem quæsitum hic & ibi, neque hoc in loco tantum S. D. idem quæsitum ob diuersam rationem quærendi explicauit, sed etiam alibi; nam in 1. 2. q. 109. a. 5. quærit, vtrum homo possit mereri vitam æternam sine gratia? Quod etiam quæsitum proposuit & resoluit in eodem libro, q. 114. a. 2. demum in 2. 2. q. 10. a. 12. quærit vtrum pueri Iudæorum & aliorum infidelium sint inuitis parentibus baptizandi, quod etiam quærit infra in hoc lib. q. 68. a. 10.

Vide etiam quæ in principio expositionis scribit Med.

Forma Textus.

PROPOSITA distinctione respondet quæsitum duplici conclusione.

Distinctio est: Gratia tripliciter dici potest, duobus quidem modis in Christo scilicet gratia vnionis, & gratia habitualis, & tertio modo voluntas Dei aliquid gratis faciens vel donans.

PRIMA CONCL. est: Gratia non potest intelligi, vt medium in assumptione humanæ naturæ, siue loquamur de gratia vnionis siue de gratia habituali. Probatum quo ad primam partem: quia gratia vnionis est ipsum esse personale, quod gratis datur humanæ naturæ in persona Verbi; ergo gratia vnionis non potest intelligi vt medium. Probatum sequela; quoniam hoc esse personale est terminus assumptionis; ergo. Quo ad alteram verò partem probatur; Quia gratia habitualis pertinens ad spirituales sanctitatem illius hominis, est effectus quidam consequens vnionem; ergo non est medium. Antecedens probatur auctoritate diuinæ scripturæ Ioannis primo dicentis: Vidimus gloriam eius, quasi vnigeniti Patre plenè gratiæ, & veritatis, per quod datur intelligi, quod ex hoc ipso quod ille homo est vnigenitus à Patre (quod quidem habet per vnionem) habet plenitudinem gratiæ & veritatis; ergo gratia habitualis in Christo est effectus quidam consequens vnionem.

SECUNDA CONCL. Si nomine gratiæ intelligatur voluntas Dei aliquid gratis faciens vel donans, sic vnio facta est per gratiam, non sicut per medium; sed sicut per causam efficientem: hæc relinquitur, vt manifesta ex dictis in prima parte, quæst. 19. art. 4. & supra quæst.

2. art. 10.

Expositio Textus.

PRAETER ea, quæ supra notata sunt in expositione articuli 10. quæstionis secunda, videnda sunt etiam ea quæ breuiter, ac eruditè scribit Caiet. super hoc a. Med. proponit hic dubitationem non satis ad rem pertinentem: An vnio hypostatica ponat in Christi humanitate vllum aliud creatum donum præter gratiam creatam, & habituales charitatem, ac ceteras doctas in pura creatura reperiabiles: cuius elegantem resolutionem lege, si lubet, apud ipsum.

CONTROVERSIA VNICA.

De veritate primæ conclusionis, quo ad secundam partem: An scilicet gratia habitualis humanitatis Christi fuerit, aut esse potuerit medium assumptionis & vnionis eius ad Verbum?

QUÆSTIO hæc est de medio, siue per modum nexus siue per modum dispositionis; nam et si D. S. non meminerit dispositionis; in vltimo tamen articulo sequentis quæstionis; vbi eandem versat difficultatem, in argumento secundo & eius responsione agit de gratia habituali per modum dispositionis considerata in ordine ad vnionem.

Referunt recentiores & præsertim Su. disp. 10. sect. 2. & Vasq. disp. 40. c. 1. quatuor antiquorum Theologorum sententias. Prima est quorundam innotuatorum asserentium fuisse in assumpta humanitate dispositionem, quæ cum vnione eiusdem humanitatis ad Verbum hypostatica naturalem haberet connexionem, ita vt posita tali sufficienti dispositione statim veluti necessario & ex natura rei vnio consequatur eo modo, quo posita dispositione corporis ad animam rationalem sequitur vnio animæ cum corpore naturaliter & necessario. Hanc opinionem refert Gabriel in 3. dist. 2. q. vnica.

Secunda sententia est Alex. in 3. parte sua summæ, q. 7. memb. 2. a. 1. & q. 11. membro vlt. & q. 12. membro primo dicentis in humanitate assumpta fuisse dispositionem omnino necessariam, vt vniri posset cum Verbo personaliter; hanc autem dispositionem fuisse gratiam habitua-

Tertia sententia est ad vnionem humanitatis cum Verbo interuenisse gratiam habitualementam dispositionem, non vt necessariam sed vt decentem & congruam: Ita videtur sentire D. Th. in 3. dist. 2. q. 2. a. 2. & dist. 21. q. 1. a. 1. q. 1. ad 4. S. Bonau. eadem dist. a. 3. q. 2. Palud. quæst. 2. art. 3. Carthus. quæst. 5. Gab. loco supra notato, & Marfil. q. 10. a. 1. ad 1. dubium.

Vltima sententia est D. Thom. in hoc art. & supra quæst. 2. art. 10. & in sequenti quæst. art. vlt. ad 2. negantis vllam in humanitate fuisse aut esse potuisse dispositionem ad vnionem eius tatis & congruæ cum Verbo. Quam sententiam sequitur Durandus in tertio distinct. 2. quæst. tertio. Scotus in eadem distinct. quæst. secunda. Caietanus hic, & alijs locis supra notatis, & alij Thom. mistæ; quibus consentiunt Suar. & Vasq. locis allegatis.

AD HUIUS Contro. resolutionem considerandum est primò duplicem inter medium, & finem intelligi ac fieri posse comparisonem Priorum.

Sententia Doctorum.

Resolutio. Gratia Christi habitualis in vnione fuisse mecum congruè & ordinatè, & non fuisse dispositionem præcedentem sed consequentem vnionem, & humanitatis habere ordinem immediatum ad Verbum personalem.

Prior est considerando finem, quatenus in fieri & in consecutione dependet à medio; quemadmodum sanitas dependet ex medicina: Posterior est considerando finem ut iam existentem & assumentem aut utentem medio ad operandum: adeo ut medium non ad esse finis sed ad solam eius operationem ordinetur: hoc modo naturales animæ, aut cuiusvis alterius naturæ facultates dicuntur eius media, quatenus eis mediantibus suas exercent operationes: & eodem modo creaturæ dici possunt media respectu Dei mundum sua providentia gubernantis. Nam, ut ait S. D. 1. p. quæst. 102. art. 6. Quamvis Deus quo ad rationem gubernationis omnia immediate gubernet; tamen quo ad executionem gubernationis Deus quædam gubernat mediantibus alijs, ut ibi declarat & probat S. D. Vel etiam creaturæ dicuntur media respectu Dei ultimi finis; quatenus ita sunt à Deo creatæ, ut in eius bonitatem & gloriam, tanquam in ultimum finem ordinentur. Vel brevius & clarius distinguemus cum Caiet. *infra q. 8. a. 5. circa respons. ad 3. D. Thom.* duplex esse medium: alterum quod est præcedens ut via & dispositio ad esse vel ad unionem rerum respectu quarum est medium, siue sit medium solius congruitatis siue etiam necessitatis, sicut calor medium est disponens ad formam ignis: alterum est medium consequens rerum unionem, respectu quarum est medium; & hoc dicitur medium congruitatis & ornatus, non antecedentis sed consequentis unionem extremorum iam antea factam, sicut iocunditia & cæteri ornatus mulieris iam Principi desponsatæ reddunt illam Principi congruam, & grauitas terram consequens reddit formam eius propriæ materiæ congruentem. Et eadem ratio est de qualibet proprietate naturaliter rei compositæ naturam consequente: & in hoc sensu dixit *loco notato* S. D. gratiam Christi personalem posse quodammodo dici gratiam unionis, quatenus facit congruitatem ad unionem: loquitur enim de congruitate non ad modum dispositionis præcedente; sed ipsam hypostaticam unionem consequente, eamque exornante ac per hoc illi congruitatem conferente, & in eodem sensu loquitur S. D. 3. dist. 2. q. 2. a. 2. & alibi: Licet enim in dicto art. 2. exemplum afferat de dispositionibus formam præcedentibus; non tamen intendit asserere gratiam esse dispositionem præcedentem unionem: nam cum dispositionibus naturalibus ad aliquam formam duo conueniant: alterum quod formam ipsam præcedunt in materia; alterum quod materiam reddunt congruam & idoneam illi formæ, quod etiam præstant dispositiones ad formam consequentes, ut patet de calore consequente formam ignis, & de qualitatibus consequentibus naturam animalis aut hominis: sunt enim quædam dispositiones formam in materia conseruantes: adeo ut illis amotis corrumperetur unio formæ cum materia, & desinat forma informare materiam, affirmat ibi S. D. gratiam esse dispositionem ad unionem; non quia præcedat, sed quia naturam assumptam reddit unioni congruam. Hanc autem esse mentem D. Thomæ. Probatur primò: Quia S. D. ibi ad secundum affirmat gratiam & habitus omnes virtutum in Christo ex unione fuisse deriuatos; ergo secundum eum non fuere dispositiones unionem præcedentes; sed eam consequentes. Secundò probatur ex modo loquendi S. D. concludit enim. *Vnde ista possunt dici quodammodo media congruentia.* Tertio probatur; quia S. D. in eadem dist. ad Anibaldum, quæst. unica a. 3. in fine c. ait: Lo-

quando tamen de medio congruentia, animam mediantem gratia, & corpus mediantem spiritu assumpsit: quia congruum erat carnem viuificatam, & animam suam imagine insignitam, & gratia repletam assumere: Vbi de sola congruentia meminit: dicitur autem Verbum animam repletam gratia & virtutibus assumere, non quod præintelligatur natura gratia & virtutibus repleta; sed quia eam assumendo replet iuxta dictum Ioannis supra notatum, videlicet: *quasi vnigeniti à Patre plenum gratia & veritatis.* Non placet, quod hic affirmat Caiet. & quidam alij, nempe D. Thom. hic retractare sententiam; sed arbitror hic eandem doctrinam luculentius explicari.

Secundò notandum est subiectum aliquod aut potentiam posse dupliciter habere ordinem ad aliquam formam aut perfectionem: Vno modo immediate & sic nullo indiget medio disponente & ipsam ordinante ad eam formam aut perfectionem, sicut materia nullo indiget medio eam disponente ad formam substantialem ut sic; quia ad illam ordinatur immediate: materia enim prima secundum se capax est formæ substantialis, ut forma substantialis est: & ad illam habet ordinem transcendentelem, à quo nec per primam intellectus operationem potest separari: *Alia modo* potest aliquod subiectum aut potentia ad aliquam formam aut perfectionem ordinari mediatè, & sic ad eam assequendam indiget medio disponente & eam ordinante ad illam formam aut perfectionem; sicut materia ordinatur ad formam substantialem particularem, puta lapidis, plantæ, Leonis aut hominis: harum enim formarum materia prima secundum se non est proximè capax, sed medijs tantum proprijs cuiusque formæ dispositionibus, per quas ad vnāquamque recipiendam ordinatur, sicut etiam eadem materia non est capax dispositionis accidentalis, nisi mediante forma substantiali prius in ea recepta: Priori modo, scilicet immediate humanitas ordinem habet naturalem ad propriam personalitatem; nam ut ait S. D. *supra q. 7. a. 10.* quod natura habeat esse in suo supposito, non fit mediante aliquo habitu: & quoniam ut ibi de mente S. Th. notat Cai. humana Christi natura eodem modo se habet ad personam Filij Dei, sicut se haberet ad personam propriam, & sicut natura Petri se habet ad ipsam Petri personam; ideo sicut inter naturam & propriam eius personalitatem nulla requiritur media dispositio, vel habitus, sic inter humanitatem & diuinum Verbi personalitatem nulla constituenda, aut fingenda est media dispositio. Et ex his patet, quomodo intelligendum sit illud principium D. Thomæ in 1. p. q. 12. a. 5. videlicet: *Omne quod eleuatur ad aliquid, quod excedit suam naturam, oportet ut disponatur aliqua dispositione, qua sit supra suam naturam:* Verum est enim de eo, quod non habet ordinem immediatum ad eam formam, aut perfectionem ad quam eleuatur: ac proinde capax est dispositionis ad illam, sicut intellectus creatus non ordinatur ad essentiam diuinam, ut formam intelligibilem, & ad clarum Dei visionem immediate sed mediatè: & ideo capax est dispositionis ad illam: hæc autem dispositio est lumen gloriæ, de quo disputat ibi S. D. si autem id, quo eleuatur ad formam, nullius sit capax dispositionis ad illam, sicut de materia dictum est respectu formæ substantialis ut sic, tunc nulla prorsus ad talem formam necessaria est dispositio. Cum igitur humanitas, tam respectu propriæ quam respectu diuinæ personalitatis nullius sit capax dispositionis; sed ad illam immediate, veluti ad suum

suum complementum & terminum ordinetur, sicut linea immediatè ordinatur ad punctum, nulla erit in humana Christi natura postulanda prævia dispositio, qua mediante diuini Verbi personalitate terminetur. Quamuis enim humanitas & persona Verbi secundum rationem entis distent in infinitum, & inter illa sit medius ordo gratiæ, & omnium habituum supernaturalium: non tamen hæc sunt media in ratione dispositionis ad vnionem, & terminationem diuinæ personalitatis respectu naturæ creatæ; quia neque Verbum & humanitas infinite distant in ratione terminantis & terminabilis, sicut materia & forma substantialis vt sic, licet in ratione entis valde distent; in ratione tamen actus & potentiae valde cōueniunt, & ideo nulla media dispositione copulantur.

Gratiæ nō
sunt mediū
extrinsecū
præcedens
vnionem.

Tertio diligenter obseruandum est in assumptione humanitatis duplex medium intelligi posse, alterum intrinsecum ipsi humanitati siue sit essentialē vt anima, quæ medium est respectu carnis, siue non sit essentialē humanitati absolute sumptæ sed ad eius quasi integritatem & naturalem perfectionem pertineat, vt intellectus & voluntas quæ tamen ad integritatem & complementum pertinent simpliciter necessarium ad finem Incarnationis, qui est redemptio generis humani secundum modum à Deo prædefinitum, vt scilicet fieret per operationes liberas intellectus & voluntatis, quibus Dei Filius in assumpta nostra humanitate Deo pro totius humani generis offensis satisficeret, & illi peccatorum remissionem & gloriam mereretur: Alterum est medium extrinsecum neutro dictorum modorum ad humanæ naturæ debitum pertinens complementū, sed quod illi ab extrinseco supernaturalis agentis influxu intelligitur aduenire: quale medium esse gratiam existimarunt priorum opinionum, quas in principio retulimus, defensores. Sed considerandum est longè diuersam esse rationem mediij connaturalis, & intrinseci à medio supernaturaliter addito & extrinseco; quia medium intrinsecum bene potest intelligi ante vnionem inesse humanitati: nam anima Christi Domini, quatenus per creationem vt in fieri intelligitur à Deo produci, antequam assumatur intelligitur etiam vt tendens ad habendum intellectum & voluntatem, vel etiam vt habens intellectum & voluntatem vt in fieri; quia eodem actu creationis producit anima rationalis cum suo intellectu & voluntate, licet hæc quasi mediātē producantur: media scilicet animæ essentia, à qua resultant; & ideo intellectus & voluntas media quædam sunt, quibus anima congrua redditur assumptioni; cum præsertim, vt ante diximus, hæc duæ potentiæ ad naturale pertineant rationalis animæ complementum, quod illi secundum præsentem rerum ordinem à natura debetur, quo suas exercere valeat operationes: medium autem extrinsecum & supernaturale, quod prædicti constituunt, scilicet gratia, neque ad complementum pertinet animæ naturale, neque; vllam vnione hypostatica priorem supponit in anima capacitatem; quoniam vt dictum est, anima rationalis seipsa capax est immediatè personalitatis tam propriæ quam eius quæ se habet vt propria.

Vnionē duā
rū naturæ
rū in Christo
di, quoddam
per modum
dispositionis
naturalis,
quod scilicet
ex sui natura
disponit & ordi-
nat subiectum
ad talem formam
& finem; sicut
calor disponit
ad formam ignis,
& lumen gloriæ
ad visionem
essentiæ diuinæ:
aliud est medium

Quarto sciendum est duplex esse medium respectu formæ seu perfectionis aut finis assequendū in Christo di, quoddam per modum dispositionis naturalis, quod scilicet ex sui natura disponit & ordinat subiectum ad talem formam & finem; sicut calor disponit ad formam ignis, & lumen gloriæ ad visionem essentiæ diuinæ: aliud est medium

per modum dispositionis moralis, quod scilicet non ex sui natura sed ex Dei ordinatione disponit & ordinat subiectum ad formam ad finem supernaturalem; sicut merita disponunt ad gloriam vel ad augmentum gratiæ: quo modo etiam secundum aliquos actus contritionis disponit ad gratiam; & de medio utroque modo sumpto sermo est, cum negat S. D. & eius discipuli vnionē duarū naturarū in Christo factam esse per gratiā.

tionis natu-
ralis, neque
ad modum
dispositionis
moralis.

Quod autem gratia habitualis, aut alia quouis forma supernaturalis nequeat esse physica dispositio necessitans naturam substantialem ad vnionem personalem cum Verbo, probatur his argumentis: *primò*. Quia vel de hac vnione loquimur, prout per eam humanitas acquisiuit subsistere & esse simpliciter, vel quatenus dat esse hominem: Si primum, contra hoc militat ratio D. Thom. quia subsistere & esse substantiale supponitur ad esse accidentale; ergo nulla dari potest dispositio ad subsistere & ad esse substantiale. Et confirmatur; quia S. D. in 1. p. q. 76. a. 6. simili vtitur argumento ad probandum, animam intellectuam non vniri corpori mediantibus dispositionibus accidentalibus, cuius vim explicat ibi subtiliter Caietanus. Si verò de hac vnione sermo sit, quatenus dat esse hominē, probatur nullam illi præuiam esse posse physicam dispositionem necessitantem ad vnionem; quia talis dispositio deberet esse impossibilis cum personalitate creatā, & eam excludere vel impedire, & inducere personalitatem diuinam, & in ea conseruare naturam humanam: sicut forma ignis per vltimam dispositionem in propria materia conseruatur, & per eandem excluditur & impeditur omnis alia forma impossibilis: at nulla potest esse forma supernaturalis, quæ personalitatem inducat supernaturalem, & in ea conseruet & sit impossibilis cum personalitate creatā; ergo. Probatur hæc minor: Quia nulla forma supernaturalis est contraria formis & dispositionibus naturalibus; quibus conseruatur natura & personalitas creatā; quia non sunt eiusdem generis; nulla verò dispositio vim habere potest excludendi creatam personalitatem, nisi ea quæ sit contraria dispositionibus necessarijs ad illius conseruationem. *Secundò* probatur hæc pars specialiter de gratia habituali: Quoniam hæc ex sui natura ad solam beatificam visionem ordinatur: ergo. Probatur hoc assumptum; quia gratia habitualis suum habet vltimum complementum & consummationem in visione beatifica, quod esse non posset, si ad vnionem hypostaticam ordinaretur: tunc enim in solius vnionis hypostaticæ consecutione perficeretur. Consequentia verò probatur; quia omnis dispositio quæ disponit aut necessitat ad aliquam formam, ordinatur ad eius introductionem; quia illa est eius finis. Et confirmatur; quia inter formam & physicam eius dispositionem est naturalis connexio: hæc autem non reperitur inter vnionem & gratiam. Probatur hæc minor; quia gratia habitualis & vnio hypostatica sunt diuersi ordinis, & potest dari gratia habitualis in quacunque intensione in supposito creato absq; vnione cū Verbo personali. *Secundò* confirmatur; quia gratia per se primò est participatio totius essentiæ diuinæ, quæ communis est toti Trinitati & non solius esse personalis Verbi, vt sic; ergo si disponderet ad vnionem, non deberet per se disponere ad vnionem cum Verbo vt sic; sed ad vnionem cum Deo, vt sic. *Tertio* probatur hæc pars; quia si gratia supponitur ad vnionem vt dispositio, eodem modo posset suppositi a-

ctus

Etus eius, scilicet meritum; & ita anima Christi A potuisset vnionem mereri, quod esse falsum constat ex dictis *supra* q. 2. a. 11.

Quarto probatur idem argumento Vasq. Quia Omnis gratia, quæ non supponit filium naturalem, facit suppositum in quo est filium adoptiuum: sed Christus nunquam fuit filius adoptiuus, vt ostendetur *infra* quest. 23. a. 4. ergo gratia eius supponit illum esse filium naturalem; ergo supponit vnionem & non disponit ad illam.

Ex dictis sequitur, impossibile esse gratiam habitualemente esse physicam dispositionem ad vnionem, quæ sit naturaliter illi connexa; ita vt ea posita ponatur vnio & e contra. Probatur: quia Deus non potest immutare naturam gratiæ & vnionis hypostaticæ: sed gratia vt ante diximus ex natura sua non ordinatur ad vnionem, nec vnio ex natura sua supponit gratiam, ergo seruata earum natura gratia non potest esse dispositio physica ad vnionem. Probatur consequentia; quia ad hoc requireretur, vt gratia ex natura sua ordinaretur ad vnionem, & ab ea supponeretur. Confirmatur; quia vel gratia fieret dispositio physica ad vnionem per aliquid illi superadditum, quod sit extra eius essentiam, vel non, sed ipsa penitus immutata: si primum, tunc gratia non erit dispositio, sed rationem dispositionis habebit illud extrinsecum super additum. Nam gratia secundum se in quocumq; gradu constituta non postulat vnionem hypostaticam, sed potest esse in pura creatura.

Quod autem illud superadditum non possit esse dispositio ad vnionem, probatur eisdem argumentis, quibus ostendimus gratiam non esse dispositionem ad vnionem: Si verò nihil superaddatur non poterit esse dispositio; quia ante non erat dispositio, & nunc eodem modo se habet; ergo si antea non disponebat, neque modo disponit. Et confirmatur, ac declaratur: quia accidens non disponit ad formam, nisi communicando se subiecto cum ordine ad formam, & dando illi suum effectum formalem. Hic autem effectus; cum adeo sit intrinsecus forme, vt sit ipsa forma vt communicata, variari nequit, nisi variata formatur: atque ideo, si forma non ordinatur ad finem, non facit subiectum dispositum ad illum. Confirmatur hoc; nam gratia ex non dispositione non potest fieri dispositio absque mutatione: hæc autem mutatio neque esse potest ex parte Dei vt notum est, neque ex parte gratiæ; quia manet inuariata; ergo.

Iam verò gratiam esse non posse medium ad vnionem per modum dispositionis moralis, probatur, primo: quia Ioan. 1. dicitur: *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre plenum gratia, & veritatis*: Quibus significatur gratiam ex vnione hypostatica Verbi cum humanitate deriuari; ergo gratia non fuit dispositio moralis ad vnionem. Probatur sequela; quia dispositio moralis, vt existens mouet animum agentis ad inducendam formam; ergo præcedit eius actionem qua producit formam; & ideo meritum quod est quedam dispositio moralis ad præmium, præcedit ipsum præmium, vt in allegato art. 11. docet S. D. & eius expositores. *Secundò* probatur eadem pars; quia si gratia est dispositio moralis ad vnionem, gratia Christi non fuisset eius humanitati collata intuitu vnionis; sed magis vnio facta fuisset intuitu gratiæ habitualis; ac proinde talis gratia faceret Christum filium adoptiuum; quod esse falsum probatur inferius loco *supra* notato. Probatur vltima consequentia: quia gratia non

potest dari, nisi intuitu adoptandi filium, vel intuitu vnionis; ergo, si talis gratia non fuit data Christo intuitu vnionis, sed potius vnio propter illam, data erit intuitu adoptandi filium.

PRIMA CONCL. *Gratia habitualis non fuit mediū conclusionis, formaliter vnionem causans, cui proprius humana natura conuagatur, quam diuine persone; ita scilicet vt probate, fuerit mediū per modum nexus & glutinis extrema conuagens.* Hæc est conclusio S. D. in 3. dist. 2. q. 1. 2. a. 2. Et *supra* q. 2. a. 10. vt patet ex dictis: & probatur argumento S. D. Quia sicut inter materiam & formam nihil cadit mediū in esse: aliàs esse accidentale esset prius substantiali, quod est impossibile; ita etiam inter naturam & suppositum non potest aliquid dicto modo mediū cadere; cum vtrique conditio sit ad esse substantiale.

SECUNDA CONCL. *In assumpta humanitate nulla præfuit dispositio, quæ cum vnione eiusdem humanitatis ad Verbum naturalem haberet connexionem: ita vt posita illa dispositione statim ex natura rei fuerit vnio consecuta.* Hæc patet ex dictis & probatur eam Suar. disp. 10. sect. 2.

TERTIA CONCL. *In eadem humanitate non fuit necessaria gratia, aut vlla alia præuia dispositio, vt ea mediante vniretur Verbo Dei personaliter.* Hæc concl. patet ex dictis, & probatur eam Suar. loco notato, & ante eum Medina, quest. sequenti, art. vltimo.

QUARTA CONCL. *Gratia habitualis Christi non præfuit in eius humanitate, vt congrua dispositio physica, vel moralis ad vnionem.* Hæc etiam patet ex dictis, & probatur eam S. D. in textu, & in seq. quest. art. vlt. & ibi Medina, & Suar. loco notato.

VLTIMA CONCL. *Gratia Christi habitualis fuit dispositio congrua respectu vnionis hypostaticæ, non tamen eam præcedens sed consequens vt explicauimus ex Cai. Hanc conclusionem recipiunt omnes recentiores, & patet ex dictis.*

CONTRA primam concl. sunt argum. quæ Argumēta, profert & soluit S. D. in 3. loco notato, & eandem concl. impugnant argumenta quæ militantes, contra 2. 3. & 4. concl.

CONTRA easdem quatuor primas concl. sunt argum. quæ referunt & solunt S. D. hic, & *supra* q. 2. a. 10. Et q. seq. a. vlt. & Suar. disp. 10. sect. 2. & Vasq. disp. 40. & Aluar. disp. 14.

Contra easdem concl. produci possunt hæc obiecta argumenta. Primum. Psal. 44. dicitur: *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea vnxit te Deus, &c.* quæ Verba D. Apost. ad Hebr. 1. & Sancti Patres interpretantur de vnctione humanitatis per vnionem hypostaticam cum persona diuina; ergo ea dilectio præcessit vt dispositio. Resp. ea dictione propterea significari causam efficientem, & hunc esse sensum: Quia Deus vnxit te &c. ideo dilexisti iustitiam; ita vt in constructione verborum causalis illa propterea anteponatur, vt ibi Caietanus aduertit; & innuit S. Th. Hoc enim modum loquendi non raro vtitur diuina scriptura. Exempli gratia, Psal. 16. dicitur: *Ego clamaui; quoniam exaudisti me*, id est: quoniam clamaui exaudisti me. Et ad Gal. 4. *Quoniam estis Filij Dei, misit Deus spiritum filij sui in corda vestra* id est. Quoniam misit Deus spiritum filij sui in corda vestra per gratiam; ideo estis Filij Dei, vt exponit ibi S. D. & August. lib. 10. de Ciuit. Dei, cap. 14. & Ioan. 6. *In veritate non stetit, quia non est veritas in illo*, id est: quia non stetit in veritate; ideo non est veritas in illo. Vnde S. D. exponens illa verba: *Ego clamaui; quoniam exaudisti me* ait: dilectio-

ctionem illam quoniam, non designare causam sed signum, ac si dictum esset; hoc est signum, quod clamaui; quoniam exaudisti, quæ expositio in idem redit cum priori; quia effectus est signum suæ causæ; igitur causa exauditionis erit clamor. *Secundo Resp.* cum D. Th. Christum vnctionem illam non meruisse; sed eius manifestationem, & in scripturis dici aliquid fieri, quando innotescit, & ita dictio propterea dicit causam finalem: vt ait ibi S. D.

Obiectio 2. *Secundum argumentum* sumitur ex varijs locis doctrinæ D. Th. nam q. seq. 4. 12. ait vnionem hanc fuisse finem gratiæ Christi, & in *respons.* ad 2. ait: gratiam habitualement Christi ordinari ad hanc vnionem, & qu. 8. art. 5. ad tertium ait, gratiam habitualement facere congruitatem ad hanc vnionem, & in tertio distinct. 2. quæst. 2. artic. 2. quæstionum. 1. ait: in humana Christi natura inueniri quædam superaddita, quibus redditur decens, vt assumatur à diuina persona, vt scientiæ & virtutes & huiusmodi. Vnde inquit ista possunt quodammodo dici medium congruentiæ. Et in 3. ad Anibaldum, dist. 2. q. vñca a. 3. ait, loquendo de modo congruentiæ, Verbum assumpsisse animam mediante gratia, & corpus mediante spiritu; quia congruum erat carnem viuificatā & animam sua imagine insignitam & gratia repletam assumere. Qua forma loquendi satis aperte significat Verbum assumpsisse animam mediante gratia eodem modo, quo assumpsit illam mediante spiritu; sed, vt supra dictum est, art. 2. Spiritus fuit medium ad assumendum animam; ergo etiam gratia habitualis. Denique in 3. dist. 13. quæst. 3. art. 2. q. 1. Et ad Anibaldum ibidem art. 2. ait, gratiam habitualement esse dispositionem congruentem ad vnionem; ergo. *Resp.* hæc dicta esse intelligenda & exponenda iuxta sensum in primo notabili declaratum, vt scilicet intelligantur de congruitate & dispositione in ordine ad vnionem iam à Deo factam, & de dispositione exornante humanitatem iam Deo personaliter vnitam non autem vniendam.

Obiectio 3. *Tertium argum.* est: ordo sapientiæ diuinæ posulat, vt extrema valde distantia non vniantur, nisi per medium; sed persona Verbi & humanitas distant in infinitum, & inter ea mediat esse Deum per participationem, quod tribuit gratia; ergo illa debent vniri mediante gratia. *Resp.* prædicta extrema scilicet Verbum & humanitatem distare in infinitum in ratione entis; nō autem in ratione terminantis & terminabilis, vt supra diximus.

Obi. 4. *Quartum argum.* est: Omne quod eleuatur ad aliquid quod excedit suam naturam, oportet vt disponatur aliqua dispositione, quæ sit supra naturam suam, vt ait S. D. 1. p. q. 12. a. 5. sed humanitas in hac vnione eleuatur ad personalitatem Verbi, quæ est supra totam eius naturam; ergo oportet vt aliqua supernaturali dispositione disponatur ad illam. *Resp.* maiorem esse veram de eo, quod non habet ordinem immediatum ad eam formam aut perfectionem ad quam eleuatur, & de eo quod capax est dispositionis ad illam, quod hic non habet locum, vt supra diximus. Hanc responsonem indicat S. D. in 3. dist. 2. q. 2. a. 2. q. 1. ad 3.

Obiectio 5. *Quintum argum.* est: Ex hoc quod vnio materiæ & formæ est substantialis, non tollitur quin forma substantialis vnatur materiæ mediante aliqua dispositione accidentali: nam, exempli gratia, forma ignis vnitur materiæ mediante calore tamquam præuia dispositione; igitur ex eo quod hæc vnio sit substantialis, non

Naz. in D. Thom. 3. partem.

A tollitur quin possit fieri mediante gratia disponente. *Confirmatur primo:* quoniam, vt ait S. D. *Conf. 1. supra quæst. 4. art. 2.* humanitas præintelligitur vnioni; ergo intelligitur mutari & eleuari, priusquam intelligatur vnita; ergo etiam potest intelligi disposita per aliquod supernaturale, priusquam intelligatur vnita. *Secundo confir-* *Conf. 2. matur:* Quia humanitas vnitur Verbo mediante passiuâ motione supernaturali: hæc autem est aliqua gratia cum sit supernaturalis; ergo. *Tertio Conf. 3. confirmatur;* quia gratia B. Virginis fuit dispositio, vt congruè esset mater Dei; ergo multo magis gratia collata humanitati Christi erit dispositio congrua ad vnionem. *Resp.* nullam esse cō-

Sol. sequentiam; quia materia non habet ordinem immediatum ad illam formam, cui vnitur medijs præuijs dispositionibus accidentalibus: natura autem substantialis habet ordinem immediatum ad subsistentiam. *Ad primam confir.* dico *Ad 1. Conf.* humanitatem, vt in via ad esse præintelligi assumptioni; non autem, vt habens esse veluti in termino. Cum igitur illa mutatio sit via ad esse, præintelligitur assumptioni; sed habere gratiam supponit naturam & gratiam, vt existentem veluti in termino. Quod esse falsum superius ostendimus: & ideo humanitas ante assumptionem non potest intelligi vt habens gratiam. *Ad 2. Conf.*

C *Secundam confirmationem* admissio toto argumento, negatur vltima consequentia; quia licet hæc vnio effectiue & passiue facta fuerit per gratiam, id est per gratuitam Dei voluntatem, & per efficacem & gratuitam eius actionem, tam physicè quàm metaphysicè sumptam, non tamen ideo dicitur facta mediante gratia, tamquam nexu ad dispositionem ad vnionem, sed mediante actione & passione gratuita: actio enim agentis vt sic neque dispositio est neque nexus extremorum, quæ sunt in effectu composito. *Ad tertiam confirmationem* dico nullam esse consequentiam: quia gratia Beatæ Virginis præcessit eius maternitatem; ideo rationem habere potuit moralis dispositionis ad maternitatem, sed gratia Christi posterior fuit vnione, sicut effectus sua causa: & ideo non potuit esse dispositio moralis, quæ Dei voluntatem moueret ad faciendam vnionem humanitatis cum Verbo.

Sextum argum. est: Anima Christi priusquam vniretur Verbo habuit alia accidentia, quibus disponebatur ad vnionem; ergo etiam potuit habere gratiam disponentem ad illam. Antecedens probatur in articulo 2. Vbi dictum est, animam assumptam fuisse mediante intellectu; ergo prius habuit intellectum vt disponentem ad vnionem quàm assumeretur. Deinde corpus Christi prius fuit organizatum quàm assumptum: non enim fuit assumptum nisi quia erat humanum: non potuit autem esse humanum sine organizatione. Consequentia verò probatur; quia tota ratio, ob quam negatur humanitatem fuisse assumptam mediante gratia est; quia humanitas non est capax esse accidentalis, priusquam substantialis; & non habuit esse substantiale ante vnionem; ergo ante illam non potuit habere esse accidentale gratiæ; hæc autem ratio non conuincit, vt probatum est: ergo. *Resp.* falsum esse antec. *Ad primam eius Solus.* probationem dico animam ante assumptionem habuisse intellectum vt in via, quod satis est vt anima dici possit assumi mediante intellectu: Ad aliam probationem dico organizationem corporis non præcedere omne esse substantiale, sed tantum formam & esse, vt est hominis: &

Id *ideo*

ideò formam hominis & eius esse præcedit subiectum capax accidentalis organizationis: sed ante hominem ut dat personam hominis, nõ intelligitur subiectum capax gratiæ habitualis, quod est persona rationalis; atque ideò non est eadem ratio. *Secundò respondetur*, non esse eandem rationem de medio intrinseco, quale medium est intellectus & voluntas, & de medio extrinseco quale medium est gratia, ut supra declarauimus in tertio notabili.

Obi. 7.

Septimum: Ut dispositio præcedat formam satis est ut in genere causæ materialis sit prior forma & existentia substantiali secundum particularem rationem talis formæ, exempli gratia, ut est humana vel equina, ut ait S. D. in 1. p. q. 76. a. 6. ad 1. licet forma vel etiã existentia substantialis sit simpliciter prior; ergo licet anima Christi secundum rationem communem subsistentiæ prius simpliciter habeat existentiam Verbi quàm gratiam, tamen secundum rationem suam particularem, ut est humanitas, poterit prius disponi per gratiam, quàm vniatur, sic enim gratia prior est tantum in genere causæ materialis. *Resp.* nullam esse consequentiam, quia dispositio ante vltimum gradum formæ particularis habet subiectum, in quo recipiatur; sed gratia habitualis non habet illud in Christo ante vniionem.

Solut.

Obi. 8.

Octauum: Gratia Christi licet ab vniione procedat potuit tamen esse in anima illius prius, quã subsistentia in genere causæ materialis; ergo. Probatur antecedens quia contritio procedens à gratia est prior illa in genere causæ materialis; & ideò disponit ad illam; ergo. *Confirmatur*; quia Deus potuit pro sua libera voluntate conferre animæ Christi gratiam in aliquo priori causæ materialis cum ordine ad vniionem hypostaticam, quæ ordinatio sufficit, ut gratia sic à Deo collata sit dispositio moralis ad vniionem; ergo. *Resp.* falsum esse antec. Ad probationem negatur consequentia; quia ante gratiam supponitur subiectum capax contritionis; sed ante vniionem non supponitur subiectum capax gratiæ. *Ad confirm.* negatur antecedens; quia licet potuerit. Deus ordinare gratiam habitualement ad exornandam vniionem factam: tamen seruato ordine naturæ creatæ ordinare non potuit, ut illa gratia moraliter diserneret ad vniionem; quia tunc illa esset gratia adoptionis & præcederet vniionem; quod esse non posse satis ostendimus: Contritio verò physice disponit ad gratiam; quia naturalem habet cum ea connexionem; & non tantum liberam ordinationem ex Dei voluntate deriuatam.

Solut.

QVAESTIO. SEPTIMA.

De gratia Christi, prout est quidam singularis homo, in tredecim articulos diuisa.

DEinde considerandum est de coassumptis à Filio Dei in humana natura. Et primo de his, quæ pertinent ad perfectionem. *Secundò*, de his, quæ pertinent ad defectum.

Circa primum consideranda sunt tria. Primò de gratia Christi: *secundò*, de scientia eius: *tertiò*, de potentia ipsius.

De gratia autem Christi considerandum est dupliciter. *Primò* quidem de gratia eius, secundum quod est quidam singularis homo. *Secundò*, de gratia eius, secundum quod est caput Ecclesiæ. Nam de gratia vniionis iam dictum est.

Circa primum quaruntur tredecim.

Primò, utrum in anima Christi sit aliqua gratia habitualis.

Secundò, utrum in Christo fuerint virtutes.

Tertiò, utrum in eo fuerit fides.

Quartò, utrum fuerit in eo spes.

Quintò, utrum in Christo fuerint dona.

Sextò, utrum in Christo fuerit timoris donum.

Septimo, utrum in Christo fuerint gratia gratis data.

Octauò, utrum in Christo fuerit prophetia.

Nonò, utrum in eo fuerit plenitudo gratiæ.

Decimò, utrum talis plenitudo sit propria Christi.

Vndecimò, utrum Christi gratia sit infinita.

Duodecimò, utrum potuerit augeri.

Decimotertiò, qualiter hac gratia se habeat ad vniionem.

Ratio ordinis.

TRACTATVM hunc primum huius tertie partis, in quo disseritur de sacrosancto Incarnationis mysterio, diuisit in exordio primæ quæstionis. S. D. in tres partes, quarum prima est de conuenientia Incarnationis, quæ prima quæstionibus quinque quæstionibus continetur. Postrema est de consequentibus eandem vniionem, siue de coassumptis à Filio Dei in humana natura, quæ à præsentis quæstione sumit initium, & in 26. terminatur. Huius verò partis duo sunt membra, In quorum primo agitur de coassumptis ad perfectionem pertinentibus ab hac quæstione usque ad decimamtertiam inclusiue: In altero verò de coassumptis defectum implicantibus agit duabus alijs sequentibus quæstionibus art. 14. & 15. Ad perfectionem verò pertinentia tria sunt, scilicet gratia, scientia & potentia, de quibus ordinatè disserit S. D. & primò de gratia: quia hæc vniioni proximior est, & ex ea primò resultat, cum sit in essentia animæ. Cum verò sit duplex in Christo gratia: altera prius illi conueniens prout est quidam homo singularis: altera posterius illi congruens prout est Ecclesiæ caput: ideò quæstione præsentis, tredecim articulis de priori gratia disputat. Quorum hic videtur esse ordo. Nam gratia sumitur hic, prout extenditur ad gratiam gratum facientem, ad virtutes gratiam hanc consequentes: ad dona eidem connexa & ad gratias gratis datas. Ex his verò gratiarum modis illi, qui à Deo homini conferuntur, ut in se ipso perficiatur, priores sunt illis, qui homini à Deo donantur, ut per eos alij homines reducantur in Deum: perficitur autem homo in se ipso per gratiam gratum facientem per virtutes & dona: in ordine autem ad alios in Deum reducendos perficitur per gratias gratis datas: Et ideò primò de illis, & postremò de his agit S. D. Ex illis verò tribus prima est ex genere suo secundum ordinem naturæ gratia gratis data, quæ est in essentia animæ & propinquior est vniioni. Secundum locum tenent virtutes potentias animæ perficientes; & ad ipsam veluti proprietates quasi naturaliter consequentes. Vltimò sunt dona Spiritus sancti ad ipsarum virtutum perfectionem pertinentia, ut patet ex 1. 2. q. 68. a. 1. Et quia quæstio An est prior est quæstione quid est, & hæc præcedit quæstionem quomodo est: ideò S. D. in primis 8. a. tractat pertinentia ad quæstionem an est; in alijs autem quatuor sequentibus agit de pertinentibus ad quæstionem quid est: ex illis enim innotescit quidditas & propria differentia gratiæ Christi à gratia ceterorum hominum, & Angelorum. Denique in vltimo

mo